

proti rasistično razpoloženim znanstvenikom. Najrazličnejše pojave v ljudski kulturi belokranjskega ljudstva obravnava v zavzeto napisanih razpravah: Ime Grk v pomenu velikan pri Belokranjcih, Nastižno kumstvo na Belokranjskem in »Imena rodbin, domov in naselij kot pomožni viri za zgodovino migracij ter nekoliko belokranjskih primerov«. Že močno izčrpan od težke in dolgotrajne bolezni pa je pripravil za četrto številko Situle svojo poslednjo razpravo »Boz Rex Antorum«. Studije Praotec Čeh, Lik Ilije Gregoriča, Simboli zakonske zveze, Belokranjski zli bog in še vse druge razprave, ki jih je snoval v zadnjih letih, pa so z njim večno legle v grob.

Čeprav smo se njegovi prijatelji, učenci, kolegi in znanci tihega septembrskega dne poslednjič poslovili od prof. Zupaniča, bo ostal še dolgo časa z nami. Srečavali ga bomo v vseh njegovih delih s ponovnim in jasnim priznanjem, da je bil eden izmed najgenialnejših Slovencev, ki je s pogumnimi koraki iskal novih poti v neznana področja in nam odprl nova obzorja, do katerih se fakto- graf nikoli ne bi mogel povzpeti.

Résumé

IN MEMORIAM NIKO ZUPANIČ

Les lignes ci-dessus sont consacrées au prof. dr. Niko Zupanič, décédé le 11. sept. 1961 après une longue et pénible maladie. Le défunt est né le 1er décembre 1876 à Griblje en Carniole Blanche. Il a fait ses études universitaires à Vienne. Trois ans après la Première guerre mondiale il fut mis à la tête de la Section ethnographique du Musée National de Ljubljana, puis en 1925 il obtint la fondation du Musée ethnographique indépendant à Ljubljana. Le dr. Zupanič donna l'initiative de la publication de notre première revue ethnographique scientifique »Étnolog« et en fut le rédacteur pendant 15 ans. C'est aussi grâce au zèle du défunt que fut fondée à l'Université de Ljubljana la chaire indépendante d'ethnologie, dont il fut le préposé jusqu'à sa retraite en 1957.

Le prof. Zupanič fut agissant comme politicien et comme homme de science. Dans ses nombreux traités et articles il traite des problèmes les plus divers du pays et de l'étranger, touchant aux domaines de l'histoire, de l'anthropologie, de l'ethnologie et même de la paléolinguistique. Pour ses vastes conceptions scientifiques et ses assertions scientifiques à plusieurs reprises extrêmement courageuses, le prof. Zupanič était en réputation chez ses collègues scientifiques du pays et de l'étranger.

V SPOMIN BOŽU ŠKERLJU

Vilko Novak

Po daljši bolezni se je dne 11. novembra 1961 za vedno poslovil od nas sodelavec našega časopisa in vzgojitelj vsega mlajšega rodu slovenskih etnologov, prof. dr. Božo Škerlj.

Rojen je bil na Dunaju 28. septembra 1904, maturiral je v Ljubljani, kjer je tudi študiral naravoslovje in geografijo, doktorat pa je dosegel 1927 v Pragi z disertacijo iz antropologije. Tej vedi se je popolnoma posvetil, jo študiral še leto dni na Češkoslovaškem, pozneje pa na Norveškem, v Nemčiji in ZDA. Od 1929 do 1946 je bil kot antropolog v službi na šolski polikliniki v Ljubljani, vmes pa prebil več mesecev v taborišču Dachau. Leta 1935 se je habilitiral iz antropologije kot privatni docent na ljubljanski univerzi. Leta 1946 je tu postal izredni, leta 1953 pa redni profesor, organiziral antropološki inštitut in razvijal

svojo obsežno dejavnost. Kraljevo antropološko društvo Velike Britanije in Irske ga je izvolilo 1953 za svojega častnega člana.

Razen v svojem inštitutu je sodeloval še pri mnogih raziskavanjih, n. pr. na otoku Susku. Antropologiji pa je postavil pri Slovencih temelje z osnovnimi deli, kakor so *Človek 1954*, *Splošna antropologija v osnovnih potezah 1948*, nova izdaja 1959 (srbski prevod 1960), *Razvoj človeka (antropogeneza) 1950* ter z vrsto posebnih razprav, v katerih obravnava rasne tipe Slovencev (Księga referatów II. medn. kongr. slavistov, Warszawa 1954), antropologijo Slovencev s posebnim oziranjem na barvne kompleksije (v češčini, nemščini in slovenščini), rasno sliko Jugoslavije (Geografski vestnik 1936—37), dalje menarho, rejenost, vpliv športa na telo itd.

Dolga je vrsta Skerljevih poljudnoznanstvenih spisov (posebno v *Proteusu*), ki jih je posvetil vprašanju človeških ras in prvih oblik človeka na zemlji. Tudi v posebnih knjižicah je obravnaval izvor in razvoj človeka, o človeških rasah in rasizmu. Svoja opazovanja v Ameriki je podal v knjigi *Neznana Amerika 1955*.

Skerlja antropologa bodo ocenili drugi. Toda Božo Skerlj je imel tesne stike tudi z etnologijo. Našim študentom etnologije ni le posređoval s svojimi predavanji osnovnega znanja antropologije, marveč jim je s posebno ljubeznijo govoril tudi o etnologiji najprvotnejših ljudstev. Posebno v Ameriki se je poglobil v kulturno antropologijo, obiskal Indijance in potem vedno bolj povezoval svoje delo tudi z etnološkimi pogledi. Tako je postal tudi sodelavec Slovenskega etnografa, v katerem je objavil dve razpravi: *Canca v zbirkah ljubljanskega Etnografskega muzeja (SE VI-VII, 1954)* in *Nekaj akulturacijskih pojavov pri ameriških Slovencih (SE X, 1957)*.

Pritegnilo ga je tudi Etnološko društvo Jugoslavije, v katerega prvem odboru je bil in na katerega prvem zborovanju v Osijeku oktobra 1958 je tudi predaval o antropologiji in etnologiji. To predavanje je predelano objavil kot 1. zvezek Biblioteke EDJ: *Antropologija i etnologija, 1959*. V tem spisu ugotavlja, da nudi etnologija somatski antropologiji verjetno več, nego le-ta etnologiji; podaja antropološko gradivo, ki naj bi ga poznal etnolog ter opozarja na tiste kulturne prvine in pojave, ki posebej zanimajo antropologa.

Razširjeno snov predavanj Boža Skerlja o tako imenovanih prvotnih ljudstvih pa bo prinesla njegova poslednja knjiga, ki je sam ni več dočakal: *Ljudstva brez kovin*. Pravtako je še v tisku priročnik osnovne antropologije *Misleči dvonožec*. Tudi s tema deloma, kakor z vsemi prejšnjimi spisi, bo Božo Skerlj še naprej učil slovenske etnologe, ki žalujejo ob njegovi prezgodnji smrti za svojim dobrim prijateljem in sodelavcem. Ohranili ga bomo v častnem spominu.

Résumé

A LA MEMOIRE DE BOZO SKERLJ

Le 11. XI. 1961 décédait le dr. Božo Skerlj, premier professeur d'anthropologie à l'Université de Ljubljana. Il est né le 28. IX. 1904 à Vienne; il a étudié aussi à Prague, en Norvège, en Allemagne et aux États-Unis. Il a écrit les manuels de base »L'anthropologie générale« (1948, 1959), »L'évolution de l'homme« (1950), plusieurs oeuvres de vulgarisation, de nombreux traités en diverses langues sur l'anthropologie des Yougoslaves, sur les questions particulières de la ménarche, de l'obésité, de l'influence du sport sur le corps, etc. Il s'intéressait aussi à l'ethnologie, notamment des peuples primitifs, sur lesquels il a écrit le livre »Les peuples sans métaux«. Il fut aussi collaborateur de la revue »Slovenski etnograf«.